

היום נלמד בעזרת ה':

עבודה זרה דף עה

(בעמוד הקודם)

למדנו במשנה גת של אבן שזיפתה גוי, צריך 'לנגב' אותה.

שאלה: כמה מנגבן? איך עושים את הניגוב? תשובה: רב אמר במים, רבה בר בר חנה אמר באפר.

קושיא: רב אמר במים, במים ולא באפר? רבה בר בר חנה אמר באפר, באפר ולא במים? הרי במים בלבד או באפר בלבד אין זה נקרא 'ניגוב'. תירוץ: אלא רב אמר במים והוא הדין לאפר, רבה בר בר חנה אמר לאפר והוא הדין למים. ולא פליגי, הא ברטיבתא הא ביבשתא: כדי לעשות 'ניגוב' צריך גם מים וגם אפר, ואין מחלוקת עקרונית בין רב לרבה בב"ח. אלא רבה בב"ח דיבר על גת רטובה ולכן צריך קודם לשפשף אותה באפר עד שתתנגב, ואחר כך לשטוף אותה במים. ואילו רב דיבר על גת יבישה ולכן צריך קודם לשטוף אותה במים ואחר כך לשפשף באפר.

איתמר בי רב משמיה דרב אמרי תרתי תלת, ושמואל אמר תלת ד': לדעת רב תהליך הניגוב מצריך שפשוף באפר פעם אחת. ולכן בגת רטובה מספיק שני שלבים - אפר ומים. ובגת יבשה צריך שלושה שלבים - מים אפר ומים. לדעת שמואל תהליך הניגוב מצריך שפשוף באפר שני פעמים. ולכן בגת רטובה צריך שלושה שלבים - אפר ומים ואפר. ובגת יבשה צריך ארבעה שלבים - מים אפר ומים אפר. (ואמנם בין בגת רטובה ובין בגת יבשה שוטפים בסוף את האפר שבגת במים, אבל שמואל לא החשיב את הפעם הזו, כי היא אינה חלק מתהליך הניגוב. הניגוב הסתיים כנתינת האפר בפעם השניה, ואח"כ עושים שטיפה בשביל לנקות את הגת מהאפר).

בסורא מתנו הכי וכו': בסורא אמרו את המחלוקת הזו כנ"ל, אבל בפומבדיתא אמרו אותה בנוסח הבא.

לדעת רב בגת רטובה צריך שלושה שלבים - אפר ומים ואפר, ובגת יבשה צריך ארבעה שלבים - מים אפר ומים אפר. לדעת שמואל בגת רטובה צריך ארבעה שלבים - אפר ומים ואפר ומים, ובגת יבשה צריך חמישה שלבים - מים אפר מים אפר ומים.

ולא פליגי: ולפי נוסחת פומבדיתא אין באמת מחלוקת בין רב לשמואל. לכו"ע צריך שני פעמים אפר, אמנם רב לא ספר את המים שבפעם האחרונה, כי הם כבר לא חלק מהתהליך אלא רק ניקוי של האפר. ואילו שמואל כן ספר את המים האלו, ולכן הוסיף עוד שלב אחד על מה שאמר רב.

*

בעו מיניה מרבי אבהו: שאלו את רבי אבהו איך מטהרים 'גורגי' של גוי? 'גורגי' - הם חבלים שבהם קושרים את ערימת הענבים שלא תתפזר כאשר מורידים עליה את קורת בית הבד לסחוט אותם.

אמר להם רבי אבהו תשובה על פי הברייתא להלן.

הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין ובקש לעשותן בטהרה: את הדפין = לוחות עץ שמניחים על ערימת הענבים. והעדשין = הגת עצמה. והלולבין = שמטאטאים איתם את הענבים שהתפזרו. שוטפים במים.

ואת העקלין של נצרין ושל בצבוץ = חבלים העשויים מענפים או קנבוס (והם ה'גורגי' הנ"ל) מנגבים. ואם הם עשויים משיפה או גמי לדעת ת"ק יש להפסיק להשתמש בהם 12 חודשים, ולדעת רשב"ג להפסיק משך זמן שבין דריכת גת אחת לפעם הבאה. (וכן בחבלים של שמן להפסיק זמן בין דריכת בית הבד אחד לפעם הבאה).

הגמרא עוצרת ומקשה: **היינו תנא קמא:** מה ההבדל בין רשב"ג לת"ק? הרי הזמן שעובר בין גת לגת הוא שנה. תירוץ: **איכא בינייהו חורפי ואפלי:** בין גת לגת לפעמים עובר יותר מחודש ולפעמים פחות מחודש. תלוי אם היכול היה מהיר (= חורפי), או שהיה מאוחר (= אפלי).

הברייתא ממשיכה: ר' יוסי אומר הרוצה לטהרן מיד: את החבלים של בית הבד בלי להמתין שנה, יגעיל אותם במים רותחים או יחלוט אותם במי זיתים. ורשב"ג אומר בשם ר' יוסי מניחן תחת צינור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו רודפין. וכמה זמן יניחם תחת הצינור או במעיין? התשובה - 'עונה' ויתבאר להלן מהי עונה.

הברייתא מסיימת: כדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו בטהרות.

קושיא: כלפי לייא? בטהרות קיימינן: כלפי מה המשפט הזה הולך? הרי הברייתא עצמה מדברת בטהרות ולא ביין נסך! תירוץ: אלא 'כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך'.

עד כאן הברייתא. ומכאן אנו לומדים איך מכשירים 'גורגי' = חבלים של גת של גוי.

שאלה: כמה עונה? תשובה: אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן - או יום או לילה. ר' חנא שאינה ואמרי לה ר' חנא בר שאינה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן - חצי יום וחצי לילה.

א"ר שמואל בר יצחק ולא פליגי, הא בתקופת ניסן ותשרי הא בתקופת תמוז וטבת: אין מחלוקת בשיעור 'עונה', לכו"ע זהו זמן של 12 שעות. אלא שהדעה הראשונה מדברת בתקופת ניסן או תשרי, שאז היום והלילה שווים ובכל אחד מהם יש 12 שעות. ואילו הדעה השניה מדברת בתקופת תמוז שאז היום ארוך והלילה קצר, או בתקופת טבת שאז היום קצר והלילה ארוך, ולכן כדי שיהיו לנו 12 שעות צריך שיעבור חצי מהיום וחצי מהלילה.

*

אמר רבי יהודה - הני רווקי דארמאי: מסננות של גויים העשויים משק שמכניסים בתוכם שמרים של יין כדי לסנן מהם את היין שכתוכם, ורוצה להכשירם. אם הם עשויים משער אדם (= דמזיא) שוטפים אותם במים. אם הם עשויים מצמר (= דעמרא) מנגבן. מפשתן (= דכיתנא) ממתין 12 חודש. ובכל מקרה אם יש קשרים בשקים עליו להתיר את הקשרים קודם לכן, כי היין נבלע בקשרים.

הני דקולי וחלאתא דארמאי: ומסננות העשויות מענפים ורוצה להכשירם. אם הם עשויים מענפי דקל (= דחיטי בחבלי דצורי) שוטפים במים. ואם עשויים מסוג של

גמי (=דצבתא) מנגבן. ומפשתן (= דכיתנא) ממתין 12 חודש. ואם יש בהם קשרים עליו להתירם קודם לכן וכנ"ל.

*

איתמר עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות: מכיון שעם הארץ אינו נזהר מטומאה, גזרו עליו רבנן שיטמא במגעו. ונחלקו הדעות כמה הוא מטמא בגת.

קושיא: ולמ"ד 'אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה': במה הדין הזה שונה, מהדין של שרץ מת שנמצא ברייחים שטוחנים בהם זיתים לפני הכנסתם לבית הבד, שהשרץ מטמא רק את מקום מגעו. אבל אם היה שם 'משקה מהלך' דהיינו שהזיתים היו צפים בשמן, הכל טמא. כי השמן מחבר את הכל ביחד. ואם כן קשה, מדוע כאן היין לא מחבר את הכל?

תירוץ: התם לא מפסק ולא מידי, הכא מפסקי אשכולות: בזיתים אין הפסק בין הזיתים, ולכן השמן מחבר אותם. אבל בענבים יש הפסק ביניהם, כי כל קבוצת ענבים מחוברת לאשכול והאשכול גורם הפסק בינם ליין.

אורו ליה רבנן לר' ירמיה: הורו רבנן לרבי ירמיה להלכה וכו'.

משנה: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים: הקונה כלי אכילה מגוי שהשתמש בהם, ורוצה להכשיר את הכלי מבליעת האיסור שבתוכו. תלוי בסוג הכלי.

כלי שמשתמשים בו קר (כגון קנקן וכוסות לשתיה קרה), מספיק להטביל במקוה. אם הדרך להשתמש בו במאכל או משקה חם (כגון סירים), צריך להגעיל אותו במים רותחים. ואם הדרך להשתמש בו על האש כגון שיפוד או אסכלה (= רשת לצלייה), צריך ללבן אותו באש. וסכין צריך להשחזיז אותו באבן משחזת.

כי הכלל הוא 'כבולעו כך פולטו'.

גמרא: תנא וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה: כל הכלים הנקנים מגוי צריכים טבילה במקוה, למרות שהגעילו וליבנו אותם ואין בהם בליעת איסור.

שאלה: מנהני מילי? שהם צריכים טבילה. רבא עונה: על השלל שלקחו בני ישראל במלחמת מדין מהמדיינים נאמר "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר". הפסוק מוסיף שחוץ מהליבון שצריך לעשות לכלי שתשמישו באש, צריך גם לטהר את הכלי בטבילה.

תני בר קפרא: בהמשך הפסוק שם נאמר "אך במי נדה יתחטא". מהלשון 'מי נידה' משמע שהכלי צריך טהרה במים של אפר פרה אדומה. והיינו כמו כלי שנטמא בטומאת מת, שצריך להזות עליו ביום השלישי וביום השביעי לטהרתו. ולכן הוסיפה התורה את המילה 'אך' לחלק בין המקרים, שכאן לא צריך הזאה. אך אם כן מדוע נאמר 'מי נידה'? והתשובה ללמד שצריך להטביל את הכלי במים שנידה טובלת בהם, והיינו במקוה של ארבעים סאה.

איצטריך למיכתב וטהר ואיצטריך למיכתב במי נדה: אמנם לכאורה היה מספיק לכתוב או 'וטהר' בלבד או 'במי נידה' בלבד, והיינו לומדים שהכלי צריך טבילה! והתשובה ששניהם נצרכים. כי אם היה כתוב רק 'וטהר' היינו חושבים שמספיקה טהרה כלשהי אפילו פחות מארבעים סאה, ולכן כתוב 'במי נידה' ללמד שצריך מקוה כמו של נידה. ואם היה כתוב רק 'במי נידה' היינו חושבים שהכלי צריך הערב שמש כמו נידה, ולכן כתוב 'וטהר' ללמד שהוא טהור מיידית.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: אפילו כלים חדשים שנקנים מגוי צריכים טבילה. שהרי כלים של גוי ישנים שליבן אותם, בכל אופן צריכים טבילה, למרות שלגבי הבליעה שהיתה בהם הם נחשבים כחדשים.

מתקיף לה רב ששת: אם כן נצריך טבילה גם לקונה מגוי מספריים שגוזזים בהם צמר. כי הטבילה אינה בגלל בליעת איסור. **אמר ליה - כלי סעודה אמורין בפרשה**.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא לא שנו אלא בלקוחין וכו': דוקא הקונה כלי מגוי צריך טבילה, וכמו המעשה שהיה במלחמת מדין שבני ישראל זכו בשלל ו'קנו' אותו מההפקר. אבל הלוקח כלי מגוי בהשאלה אינו צריך להטבילו.

רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא: קנה מגוי כלי עשוי מאדמה וגללי בקר מעורבבים. הוא סבר שהכלי צריך טבילה. אמר לו תלמיד חכם אחד ששמו רבי יעקב - שמעתי מרבי יוחנן דוקא כלי מתכות נאמרו בפרשת מדין שצריכים טבילה.

אמר רב אשי הני כלי זכוכית: הקונה כלי זכוכית מגוי חייב טבילה, בגלל שאם הם נשברים יש להם תקנה בכך שיתיכו אותם ויעשו מהם כלי זכוכית חדש, ולכן הם דומים לכלי מתכות. (אמנם החיוב טבילה בהם הוא מדרבנן).

קוניא: כלי חרס מצופה בעופרת. נחלקו הדעות האם הולכים אחרת תחילתו, דהיינו גוף הכלי העשוי מחרס ופטור מטבילה. או שהולכים אחר סופו דהיינו הציפוי במתכת, וחייב טבילה.

איבעיא להו משכנתא מאי: מה הדין הלוקח מגוי כלי בתורת משכון על הלוואה שנתן לגוי, האם צריך להטבילו?

אמר רב בר רב אשי - אבא שלי רב אשי לקח משכון מגוי גביע כסף, טבל אותו ושתה בו. ואיני יודע האם הוא הטביל את הכלי בגלל שהוא סבר שמשכון נחשב כקנייה. או בגלל שהוא ראה שהגוי מתכוון להשאיר אצלו את הגביע לעולם, וממילא נחשב הדבר כאילו קנה את הכלי מהגוי. (רשב"א).

*

תנו רבנן הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים וכו': הברייתא מפרטת את סוגי הכלים וצורת ההכשרה שלהם.

ממשיכה הברייתא: **וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל וכו':** אם הוא השתמש בכלי בלי טבילה או הגעלה וכדו', כאן מביאה הגמרא שתי גרסאות. בברייתא אחת כתוב שהמאכל אסור, ובברייתא אחרת כתוב שהמאכל מותר.

ואין זו קושיא. כי הברייתא הראשונה סוברת 'נותן טעם לפגם' אסור, והברייתא השניה סוברת 'נותן טעם לפגם' מותר. כלומר כלי שבלוע בו טעם ועבר עליו לילה, הטעם נעשה פגום. מכיון ש'סתם כלים אינם בני יומן', אם השתמשו בכלי של גוי בלי הכשרה, הכלי פלט טעם פגום לתבשיל. ונחלקו הדעות האם הטעם הזה אסור או מותר.